

Friedman en Schwartz (II)

DRS. J.J.M. KREMERS*

J.J.M. Kremers

Kortgeleden publiceerden M. Friedman en A. Schwartz de resultaten van een uitgebreid empirisch onderzoek naar het verband tussen geld, inkomen, rente en prijzen 1). In december jl. verscheen in de serie Panel of Academic Consultants van de Bank of England een belangrijke kritiek op dit invloedrijke boek 2). De discussie die daarop in *ESB* over deze controverse is ontstaan 3) getuigt van misverstanden op hoofdpunten, en wekt daardoor de indruk dat het hier gaat om de zoveelste woordenwisseling tussen monetaristen en keynesianen. Dat is echter niet het geval. Er is meer aan de hand, en daarom is verduidelijking geboden.

De meest fundamentele kritiek op Friedman en Schwartz (FS) is in de publikatie van de Bank of England te vinden in de bijdrage van D. Hendry en N. Ericsson 4). Zij stellen nadrukkelijk dat hun bijdrage geen anti-monetaristische polemiek wil zijn, doch veel meer een betoog voor gedegen empirische econometrie. Geheel en al *los* van de opvattingen van FS over monetaire theorie, beweren Hendry en Ericsson dat alle cijfermateriaal dat door FS ter verdediging van hun theorie voor het Verenigd Koninkrijk wordt aangevoerd uiteindelijk *geen enkele empirische onderbouwing* van die theorie oplevert. Met andere woorden: de ideeën van FS mogen grote theoretische waarde hebben, maar een verdediging van hun praktische relevantie leveren FS niet. Dit is de kern van Hendry en Ericssons betoog, en dit punt verdient de volle aandacht.

FS analyseren jaarcijfers van 1867 tot 1975 betreffende nationaal inkomen, prijsniveau, lange en korte rente, geldhoeveelheid en bevolking. Deze jaarcijfers worden eerst bewerkt tot z.g. „phase averages” of te wel conjunctuurgemiddelden. De gevolgen van deze bewerking voor de geldigheid van FS' statistische tests zijn onbekend om de eenvoudige reden dat dit middelen van jaarcijfers misschien wel ingenieus doch in ieder geval niet statistisch-systematisch geschiedt. Aan deze procedure kleven vrij technische doch belangrijke haken en ogen, waarvoor verwezen zij naar Hendry en Ericsson.

Daarbij komt nog dat de overgang van jaarcijfers naar conjunctuurgemiddelden veel informatie, die oorspronkelijk *wel* in de cijfers aanwezig is, verloren doet gaan. Dat is op zich zelf helemaal niet zo erg, indien deze zuivering van de data voor kortetermijnfluctuaties *exact* zó gebeurt dat alleen de lange-termijninformatie overblijft. In alle andere gevallen weet de onderzoe-

ker domweg niet welke informatie wordt verwijderd, en dus ook niet af juist de lange termijn overblijft. Welnu, om precies de korte-termijnbewegingen uit de cijfers te verwijderen moet men dus een goed beeld van die korte termijn hebben. Het op één hoop gooien van al die korte bewegingen (korte-termijnvertragingen, liquiditeitsaspecten, onverwachte schokken, onevenwichtigheidsaanpassingen enz.), en vervolgens alle cijferreeksen gelijkstellen aan de door het National Bureau of Economic Research geïdentificeerde conjunctuurecycli, levert vrij arbitraire „lange-termijn”-cijfers en verbanden op!

Hendry propageert al jaren een minder arbitraire aanpak: gebruik *alle* informatie (hier dus de jaarcijfers), en formuleer een econometrisch model dat in staat is om de korte-termijneffecten van de lange-termijnbewegingen te *onderscheiden*. Hier bevindt zich de oorsprong van het misverstand van Bomhoff. Hij signaleert dat Hendry en Ericsson zich richten op *jaarcijfers* en leidt daaruit af dat ze zich dus tevens juist op de *korte termijn* richten, hetgeen echter niet het geval is. Dit alles duidt op een fundamenteel misverstand met betrekking tot de gehanteerde methode, die door Bomhoff vervolgens als „redenerend vanuit een curieus methodologisch uitgangspunt” ter zijde geschoven wordt. Bomhoffs constatering dat bij Hendry en Ericsson „iedere observatie over de korte termijn die anders is dan de lange-termijnverbanden in het boek van FS daarmee automatisch geldig bewijsmateriaal wordt tegen de monetaristische opvattingen”, is dan ook zonder enige grond.

Hendry en Ericssons conclusie dat FS geen empirische onderbouwing voor hun theoretische overtuigingen weten aan te dragen, is onaangetast. Het zijn niet alleen de econometrische resultaten volgens de bovengeschetste superieure methodologie van Hendry en Ericsson die tot deze conclusie leiden. Zelfs als men de conjunctuurgemiddelden van FS als „ware” lange-termijncijfers accepteert, ontbreekt de empirische grond voor de belangrijkste empirische claims van FS. Twee voorbeelden uit het artikel van Hendry en Ericsson zijn voldoende ter illustratie. FS *beweren* nogal wat over de exogeniteit van bepaalde variabelen zonder het centrale concept „exogeniteit” te definiëren, laat staan te *testen*. FS *beweren* tevens dat enkele van de door hen gevonden relaties over een lange tijd stabiel zijn, zonder dit ook maar ergens formeel of zelfs informeel te *testen*. Een moderne, kritisch testende benadering van

beweringen met verstrekkende implicaties voor het praktische economische beleid ontbreekt.

Aldus resteren de conclusies van FS als *beweringen zonder empirische onderbouwing*. Dit is het belangrijke resultaat van de internationale discussie over het invloedrijke werk van Friedman en Schwartz.

* Nuffield College, Universiteit van Oxford. De auteur verleende rekenassistentie bij de voorbereiding van het paper van Hendry en Ericsson ten behoeve van de conferentie van de Bank of England's Panel of Academic Consultants.

1) M. Friedman en A. Schwartz, *Monetary trends in the United States and the United Kingdom: their relationship to income, prices, and interest rates, 1867-1975*, University of Chicago Press, Chicago, 1982.

2) *Monetary trends in the United Kingdom*, Bank of England's Panel of Academic Consultants Paper, nr. 22, Bank of England, Londen, 1983.

3) L. van der Geest, Op zoek naar het eigen gelijk, *ESB*, 22 februari 1984; E.J. Bomhoff, Friedman en Schwartz, en L. van der Geest, Naschrift, *ESB*, 21 maart 1984.

4) D.F. Hendry en N.R. Ericsson, *Assertion without empirical basis: an econometric appraisal of "Monetary Trends in ... the United Kingdom" by Milton Friedman and Anna Schwartz*, in: Bank of England, op. cit.